

Metodyka pracy Zespołów Interdyscyplinarnych (ZI)/ Grup Roboczych (GR)

**ZESPOŁY INTERDYSCYPLINARNE I PROCEDURA
„NIEBIESKIE KARTY”**

KRAKÓW 2015

ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY I NIEBIESKA KARTA

I. Podstawa prawna.

- ❖ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).
- ❖ Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 842).
- ❖ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno – edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259).
- ❖ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245).
- ❖ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 81, poz. 448).
- ❖ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy (Dz. U. z 2010 r. Nr 201, poz. 1334).
- ❖ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.).
- ❖ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.).
- ❖ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).
- ❖ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.).
- ❖ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.).
- ❖ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r. Nr 9, poz. 59 z późn. zm.)¹.

II. Przemoc w rodzinie – definicja.

Przemoc domową należy zakwalifikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Może być ona zarówno przyczyną, jak i skutkiem dysfunkcji w rodzinie.

Według definicji przyjętej w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) **przemoc w rodzinie** należy rozumieć, jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny², w szczególności narażające

¹ Procedury postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych, związanych z przemocą w rodzinie, materiały instruktażowe, zalecenia – dla osób realizujących te zadania” – Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie, Wydział Polityki Społecznej, Rzeszów 2011r.

² Osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)

te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.³

Z psychologicznego punktu widzenia **przemoc w rodzinie** to działanie:

- ❖ Intencjonalne i skierowane przeciwko innym członkom rodziny,
- ❖ Naruszające prawa i dobra osobiste ofiar,
- ❖ Wykorzystujące wyraźną asymetrię sił,
- ❖ Powodujące ból i cierpienie.
- ❖

III. Przemoc w rodzinie – charakterystyka zjawiska.

III.1. Formy przemocy.

Przemoc w rodzinie może się objawiać w różnorodny sposób. Jej rodzaje i formy przedstawia poniższa tabela.

Tabela. Rodzaje i formy przemocy.

RODZAJE PRZEMOCY	KATALOG POTENCJALNYCH ZACHOWAŃ
PRZEMOC FIZYCZNA (dotyczy dorosłych i dzieci)	Popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni lub innych niebezpiecznych narzędzi, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, wyrzucanie z samochodu, gaszenie papierosa na osobie, nieudzielanie koniecznej pomocy i in.
PRZEMOC PSYCHICZNA (dotyczy dorosłych i dzieci)	Wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie bezprawnych gróźb np. zabiję cię, szantażowanie zabójstwem, przekonywanie o swojej bezkarności i in.
PRZEMOC SEKSUALNA (dotyczy dorosłych i dzieci)	Wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieśczoł i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, poniżanie możliwości, obśmiewanie, wymuszanie oglądania pornografii i powtarzania zachowań tam stosowanych, patologiczna zazdrość o zachowania seksualne, których nie ma i in.
PRZEMOC EKONOMICZNA (dotyczy dorosłych i dzieci)	Odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny i in.

³ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)

<p>ZANIEDBYWANIE (dotyczy dorosłych i dzieci)</p>	<p>Niezaspokajanie podstawowych potrzeb dziecka zarówno fizycznych (właściwe odżywianie, ubieranie, ochrona zdrowia, edukacja itp.) jak i psychicznych (poczucie bezpieczeństwa, miłość rodzicielska, troska i in.)</p>
--	---

III.2. Fazy cyklu przemocy.

W pierwszych latach rozwijania się zjawiska przemocy w rodzinie występuje specyficzny cykl, składający się z trzech powtarzających się faz.

- **I faza** - narastania napięcia oraz agresji sprawcy. Każdy drobiazg wywołuje irytację osoby stosującej przemoc, najmniejsza rzecz jest powodem do awantury, sprawca staje się coraz bardziej niebezpieczny, prowokuje kłótnie. Osoba doświadczająca tego stanu stara się opanować sytuację i oddalić zagrożenie. Czasem, nie mogąc wytrzymać napięcia, sama prowokuje spięcie, by wreszcie mieć to za sobą. Następuje wówczas druga faza – gwałtownej przemocy.
- **II faza** – gwałtownej przemocy. Z mało istotnych powodów dochodzi do ataku agresji i rozładowania złości. Osoba doświadczająca przemocy doznaje zranień fizycznych i psychicznych, znajduje się w stanie szoku. Stara się uspokoić sprawcę i ochronić siebie. Odczuwa przerażenie, złość, bezradność, wstyd, traci ochotę do życia.
- **III faza** – tzw. „miodowego miesiąca”. Tutaj wszystko się zmienia. Gdy partner wyładował już swoją złość i zaczyna sobie zdawać sprawę ze swoich czynów, zmienia zachowanie. Tłumaczy się i usprawiedliwia, ma poczucie winy, okazuje skruchę, przeprosza, obiecuje poprawę, zaczyna okazywać ciepło i miłość, przynosi prezenty. Ofiara zaczyna wierzyć w zmianę oraz w to, że przemoc była jedynie incydentem.

W tej fazie ofiary najczęściej decydują się na wycofanie skargi na sprawcę. Jednak wkrótce znów zaczyna się faza narastania napięcia i wszystko się powtarza. Z biegiem czasu skraca się długość „miodowego miesiąca”, a wydłuża czas trwania faz poprzednich, a ich dotkliwość jest coraz silniejsza.

U ofiar przemocy domowej, doświadczających zespołu zaburzeń stresu pourazowego i poddawanych intensywnej przemocy psychicznej, często rozwija się tzw. proces wiktylizacji, który zmienia poczucie tożsamości maltretowanej osoby. Traci ona podstawowe poczucie bezpieczeństwa i uporządkowania życia, zaufanie do siebie i zaczyna źle o sobie myśleć, pragnie wycofać się z normalnego życia, izoluje się od innych.

U części osób doświadczających przemocy pojawiają się tzw. wtórne zranienia, spowodowane niewłaściwymi reakcjami otoczenia, w tym instytucji powołanych do niesienia pomocy (ignorancja, pomniejszanie problemu, bezradność i in.). Pod wpływem takich reakcji otoczenia, powtarzania się aktów przemocy oraz na skutek małej umiejętności radzenia sobie z urazami, osoba krzywdzona zaczyna przystosowywać się do roli ofiary i przestaje się bronić. Często też obwinia się i przestaje oczekiwać poprawy sytuacji. Traci nadzieję i poczucie godności. Czasem w ostatecznym odruchu desperacji podejmuje zamach na swoje życie lub na życie sprawcy przemocy.

Jeżeli ofiara utrwałonej przemocy w rodzinie nie otrzyma pomocy z zewnątrz, jej szanse na wyrwanie się z pułapki i na uratowanie są niewielkie. Dlatego sprawą niezwyklej wagi jest prawidłowe działanie różnych instytucji i organizacji zajmujących się udzielaniem pomocy, aby uniknąć wtórnych zranień osoby doświadczającej przemocy.⁴

⁴ Opracowano na podstawie: J. Mellibruda „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie”, w: „Przewodnik do realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”.

III.3. Mity o przemocy w rodzinie.

Wiele społeczeństw a probuje przemoc w domu. Świadczą o tym chociażby powszechnie panujące mity, stereotypy, przysłowia i porzekadła utrudniające prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich.

Wszystkie mity przekonują o słuszności braku reakcji ze strony świadków przemocy, ofiary zmuszają do milczenia, a sprawców utwierdzają w przekonaniu o bezkarności ich czynów.

Oto niektóre przykłady:

- ❖ „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa nikt nie powinien się wtrącać.”

Nieprawda

Przemoc, wykorzystywanie, bicie, krzywdzenie osób bliskich jest przestępstwem, tak samo groźnym i podlegającym karze jak przemoc wobec obcych. Fakt zawarcia małżeństwa czy mieszkanie pod jednym dachem nie stanowi okoliczności zezwalającej na przemoc ani nie znosi odpowiedzialności za popełnianie czynów karnych przez prawo.

- ❖ „Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.”

Nieprawda

Przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej.

- ❖ „Przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiar.”

Nieprawda

Przemoc to nie tylko działania pozostawiające siniaki, złamania czy oparzenia, to także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, grożenie, zastraszanie.

- ❖ „Jeśli ktoś jest bity to znaczy, że na to zasłużył.”

Nieprawda

Nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie bez względu na to, co zrobił czy powiedział. Nikt nie ma prawa znęcać się, poniżać, bić innych.

- ❖ „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.”

Nieprawda

Przemoc domowa nie jest sprawą rodzinną, jest przestępstwem ściganym przez prawo. Policja jest powołana dla ochrony bezpieczeństwa osób, zapobiegania popełnianiu przestępstw i ścigania sprawców przestępstw bez względu na to czy ofiara należy do rodziny sprawcy czy nie.

- ❖ „Ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc.”

Nieprawda

Ofiary przemocy domowej zawsze próbują się bronić, ich działania są jednak mało skuteczne. Wypróbują różne, często nieracjonalne strategie obronne, które w konsekwencji powodują nasilenie przemocy.

- ❖ „To był jednorazowy incydent, który się nie powtórzy.”

Nieprawda

Przemoc domowa rzadko jest jednorazowym incydem. Jeżeli nie zostaną podjęte stanowcze działania wobec sprawcy - przemoc się powtórzy. Policja zwykle jest wzywana w ekstremalnych sytuacjach, gdy przemoc ma już długą historię.

- ❖ „Gdyby naprawę ofiara cierpiała odeszłaby od sprawcy.”

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

Nieprawda

Ofiary naprawdę cierpią, nikt nie lubi być bitym i poniżanym. To, że osoby doświadczające przemocy nie odchodzą od sprawcy wynika zwykle z ich zależności od sprawcy, z trudności mieszkaniowych, z przekonań odnośnie małżeństwa, z nacisków, jakim są poddawane ze strony samego sprawcy, a także rodziny, kolegów, sąsiadów.

❖ „Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.”

Nieprawda.

Nawet uzależnienie od alkoholu nie zwalnia od odpowiedzialności za czyny dokonywane pod jego wpływem. Alkohol jedynie ułatwia stosowanie przemocy, sprawcy często piją po to, by znęcać się i bić swoich bliskich, a stanem nietrzeźwości próbują usprawiedliwić swoje zachowania, by uniknąć odpowiedzialności.

❖ „Gwałt w małżeństwie nie istnieje.”

Nieprawda

Gwałtem jest doprowadzenie innej osoby do poddania się czynowi nierządному lub do wykonania takiego czynu, stosując przemoc, groźbę bezprawną lub postępek, dotyczy to także osób bliskich napastnika. Każdy ma prawo do decydowania o swoim życiu intymnym, akt ślubu nie odbiera tego prawa.

❖ „Osoby używające przemocy muszą być chore psychicznie.”

Nieprawda

Nie ma bezpośredniego związku między przemocą a chorobą psychiczną. Przemoc jest demonstracją siły i chęcią przejęcia całkowitej kontroli i władzy nad drugą osobą.⁵

IV. Interwencja kryzysowa ukierunkowana na pomoc osobom pokrzywdzonym w związku z przemocą w rodzinie – zarys tematu.

Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań, podejmowanych na rzecz osób i rodzin, będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód.⁶

V. System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Polsce.

System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Polsce jest systemem, w którym skorelowano ze sobą wiele różnych działań o charakterze prawnym i administracyjnym, których wspólnym celem jest ochrona osób przed przemocą w rodzinie.

Podstawowymi aktami prawnymi odnoszącymi się do sytuacji osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz określającymi zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego są:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) oraz
- Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 125, poz. 842)

⁵ Opracowanie: Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie "Niebieska Linia".

⁶ Art. 47 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.)

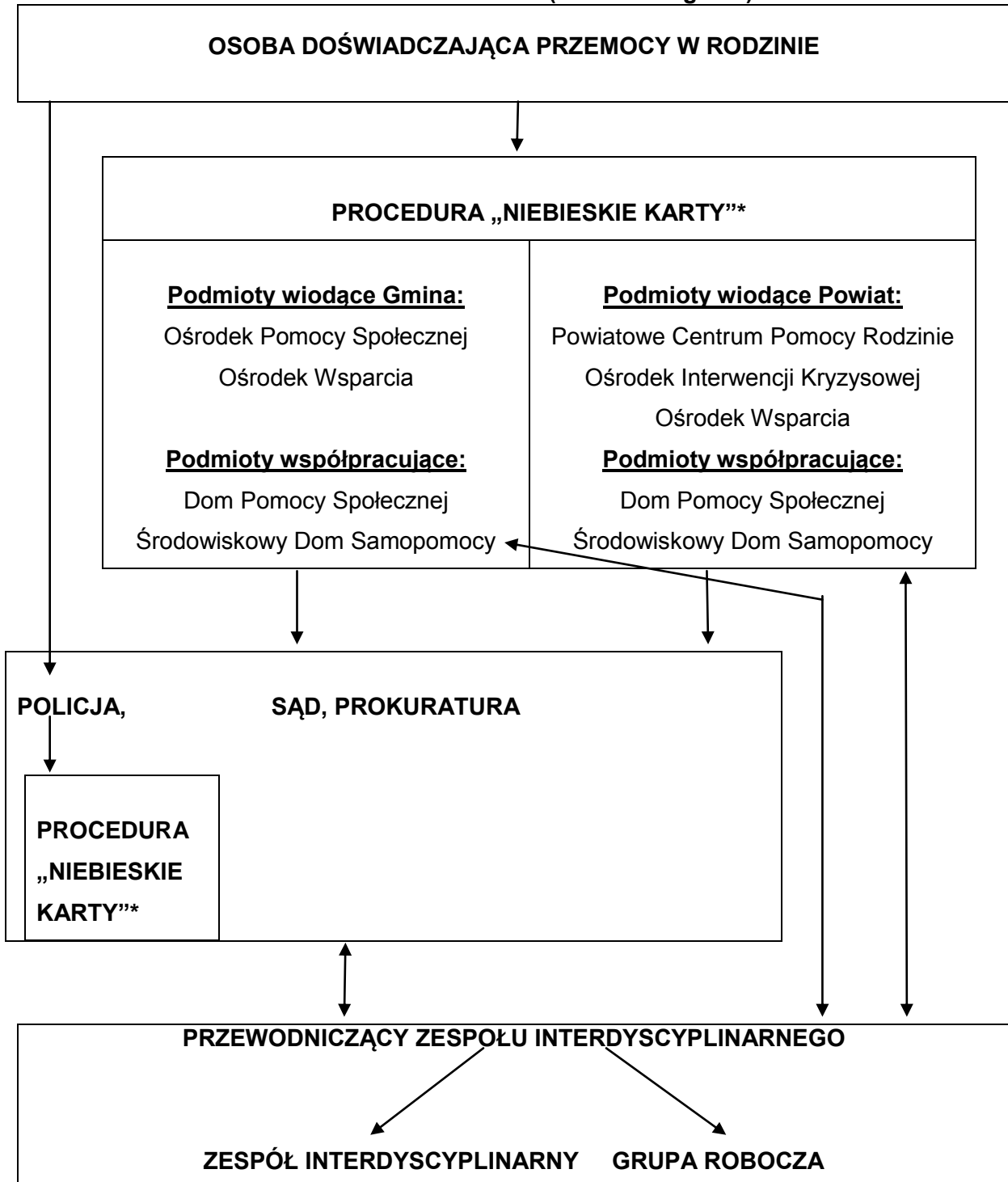

Podstawą systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Polsce jest Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Jest to dokument, do którego przyjęcia ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zobowiązała Radę Ministrów.

VI. Model procedury postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych, wynikających z przemocy w rodzinie.

Każda z instytucji zajmujących się pomocą osobom poszkodowanym w wyniku przemocy w rodzinie ma obowiązek opracowania własnych wewnętrznych procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych, związanych z przemocą w rodzinie oraz określić zasady współpracy z innymi instytucjami, zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa oraz ogólnym schematem działań dla poszczególnych służb i instytucji przedstawionym w niniejszej procedurze.

VI. 1. PROCEDURY POSTĘPOWANIA INTERWENCYJNEGO W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH ZWIĄZANYCH Z PRZEMOCĄ W RODZINIE DLA JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH POMOCY SPOŁECZNEJ (założenia ogólne)

* Procedurę „Niebieskie Karty” realizują wszystkie podmioty określone w art. 9 d ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, natomiast formularz „Niebieska Karta – A” wszczynający procedurę wypełnia wyłącznie podmiot, który jako pierwszy powziął wiadomość o występowaniu faktu przemocy w rodzinie, zg. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

VI. 1. A. POSTĘPOWANIE PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH W SYTUACJI UZYSKANIA INFORMACJI O WYSTĘPOWANIU PRZEMOCY W RODZINIE

Działania interwencyjne pracownika socjalnego:

W sytuacji zagrożenia życia, zdrowia, bezpieczeństwa osoby / osób doświadczających przemocy w rodzinie:

- Wezwanie policji,
- Wezwanie pogotowia ratunkowego,
- Zapewnienie miejsca w całodobowej placówce dla ofiar przemocy w rodzinie w tym np. w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie lub ośrodka interwencji kryzysowej,
- Niezwłoczne zawiadomienie policji lub prokuratora o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.
- W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie, podjęcie decyzji wspólnie z policjantem i przedstawicielem służb medycznych o odebraniu dziecka z rodziny, celem umieszczenia u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej.

W ramach procedury „Niebieskie Karty” pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej:

- Diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- Udziela kompleksowych informacji o:
 - Możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
 - Formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
 - Możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Zapewnia osobie co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienia w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie lub w ośrodku interwencji kryzysowej.
- Może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Inne działania pracownika socjalnego:

- Udzielanie wsparcia emocjonalnego, poradnictwo, w razie potrzeby – towarzyszenie podczas załatwiania spraw w instytucjach (prokuratura, policja, sąd i in.).
- Zawarcie kontraktu socjalnego.
- Umożliwienie skorzystania z poradnictwa specjalistycznego: psychologicznego, prawnego, socjalnego, pedagogicznego.
- Planowanie – odpowiednio do potrzeb – pomocy pieniężnej lub rzeczowej.
- Przygotowanie do udziału w postępowaniu przed sądem oraz organami ścigania.

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

- Udzielanie informacji nt. instytucji i organizacji pomagających ofiarom przemocy.
- Zapewnienie wsparcia dzieciom, poprzez umożliwienie skorzystania z poradnictwa specjalistycznego lub skierowanie do placówki wsparcia dziennego.
- Monitorowanie sytuacji w rodzinie w trakcie istnienia problemu przemocy w rodzinie oraz po jego zakończeniu przez okres umożliwiający jednoznaczne stwierdzenie, że przemoc w rodzinie już nie występuje.
- Udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego lub grupy roboczej.

VI. 1. B. POSTĘPOWANIE PRACOWNIKÓW OŚRODKÓW INTERWENCJI KRYZYSOWEJ W SYTUACJI UZYSKANIA INFORMACJI O WYSTĘPOWANIU PRZEMOCY W RODZINIE

Działania przedstawiciela ośrodka interwencji kryzysowej, podejmowane w ramach procedury „Niebieskie Karty”, wynikające z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Ponadto działania wspierające:

- Przyjęcie informacji.
- Diagnoza sytuacji osoby doznającej przemocy w rodzinie i ocena ryzyka w zakresie zagrożenia bezpieczeństwa jej lub dzieci pozostających pod jej opieką.
- Udzielanie specjalistycznej natychmiastowej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych - krótkoterminowego schronienia w hostelu (maksymalnie do 3 miesięcy).
- Zapewnienie wsparcia dzieciom, poprzez umożliwienie skorzystania z poradnictwa specjalistycznego w tym z pomocy psychologicznej lub skierowanie do placówki wsparcia dziennego.
- Udzielenie informacji na temat innych instytucji i organizacji pomagających osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Działania pomocowe:

- Udzielanie pomocy specjalistycznej: psychologicznej, prawnej, socjalnej i innej, ukierunkowanej na wsparcie ofiary przemocy w rodzinie oraz nabycie umiejętności ochrony przed osobą stosującą przemoc w rodzinie.
- Opracowanie indywidualnego planu bezpieczeństwa.
- Opracowanie wspólnie z klientem w porozumieniu z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej planu pomocy.
- Prowadzenie innych działań wspierających np. grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, konsultacji wychowawczych i in.
- Przygotowanie osoby / osób doświadczających przemocy w rodzinie do uczestnictwa w postępowaniu przed organami ścigania i sądem.
- Niezwłoczne powiadomienie policji lub prokuratora o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.

Działania formalne:

- Niezwłoczne powiadomienie policji lub prokuratora o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie, o ile nie zostało to wcześniej dokonane.
- Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”, jeśli nie została zainicjowana przez inne jednostki lub służby.
- Zgłoszenie problemu osoby / rodziny oraz informacji o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego funkcjonującego na terenie właściwej gminy.

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

- Prowadzenie działań interdyscyplinarnych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu związanego z przemocą w rodzinie, w tym diagnoza problemu przemocy w rodzinie.
- Ewaluacja efektów prowadzonej działalności.
- Prowadzenie dokumentacji wszelkich działań podejmowanych wobec klienta.

Działania podejmowane wobec sprawcy przemocy w rodzinie:

- Osobiste zgłoszenie się osoby stosującej przemoc.
- Diagnoza problemu przemocy w rodzinie.
- Udzielenie informacji o możliwości udziału w programie korekcyjno - edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie oraz poinformowanie o miejscach, gdzie taki program jest realizowany.
- Udzielenie informacji na temat placówek terapii uzależnień (odpowiednio do potrzeb).
- Prowadzenie działań interdyscyplinarnych.

VI.1.C. POSTĘPOWANIE GMINNYCH I MIEJSKICH KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W SYTUACJI UZYSKANIA INFORMACJI O WYSTĘPOWANIU PRZEMOCY W RODZINIE

Działania przedstawiciela gminnej / miejskiej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, podejmowane w ramach procedury „Niebieskie Karty”, wynikające z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Ponadto, w ramach procedury przedstawiciel gminnej / miejskiej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych podejmuje działania:

- Diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- Udziela kompleksowych informacji o:
 - Możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
 - Formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
 - Możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Inne działania członka G/MKRPA:

- Diagnoza sytuacji rodziny pod kątem występowania przemocy domowej w związku z nadużywaniem alkoholu przez członka rodziny.
- Udzielenie wsparcia emocjonalnego.
- Poinformowanie o przysługujących uprawnieniach.
- Przygotowanie do udziału w postępowaniu przed sądem oraz organami ścigania.

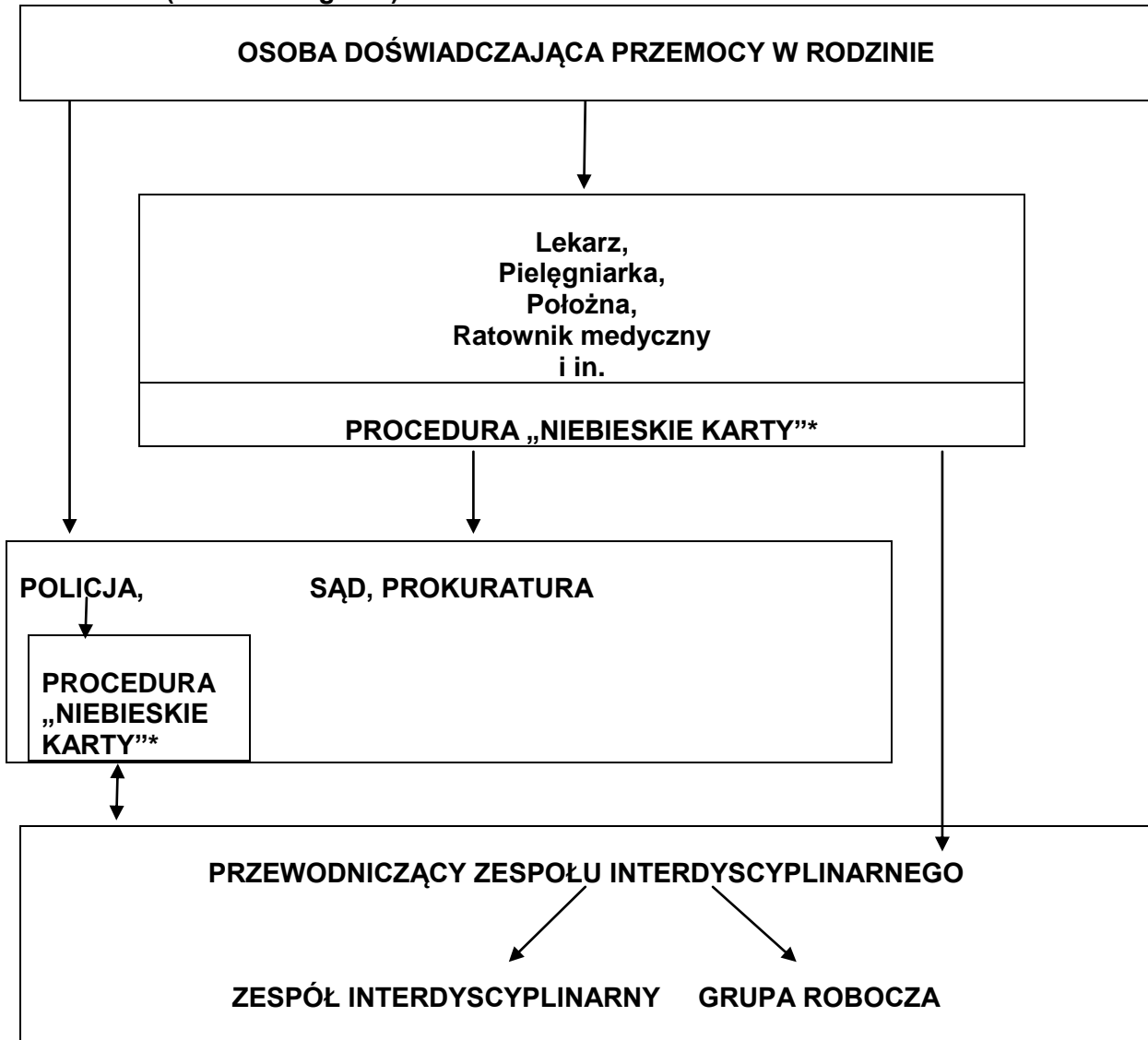
Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

- Umożliwienie dostępu do specjalistycznej pomocy psychologicznej, prawnej, pedagogicznej i in.
- Ustalenie planu bezpieczeństwa.
- Niezwłoczne zawiadomienie policji lub do prokuratora o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.
- Udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego lub grupy roboczej.

Niektóre działania podejmowane wobec sprawcy przemocy w rodzinie w związku z problemem alkoholowym:

- Niezwłoczne zawiadomienie policji lub do prokuratora o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.
- W przypadku wychowywania w rodzinie dzieci, wniosek do sądu o wgląd w sytuację rodziny.
- Wezwanie na rozmowę interwencyjną, poinformowanie o konsekwencjach stosowania przemocy w rodzinie oraz możliwościach uzyskania pomocy w postaci leczenia uzależnień oraz udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
- W sytuacji stwierdzenia problemu uzależnienia współistniejącego z problemem przemocy w rodzinie:
 - Przeprowadzenie rozmowy motywującej do podjęcia leczenia odwykowego.
 - W razie zaprzeczania sprawcy o występowaniu problemu alkoholowego, skierowanie na badanie do biegłego, celem uzyskania właściwego orzeczenia o występowaniu uzależnienia.
 - Uruchomienie procedury zobowiązania do leczenia odwykowego.
 - Skierowanie do skorzystania z pomocy specjalistów w punkcie konsultacyjnym, grupie AA, udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie i in.

VI. 2. PROCEDURY POSTĘPOWANIA INTERWENCYJNEGO W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH ZWIĄZANYCH Z PRZEMOCĄ W RODZINIE DLA INSTYTUCJI SŁUŻBY ZDROWIA (założenia ogólne).

* Procedurę „Niebieskie Karty” realizują wszystkie podmioty określone w art. 9 d ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, natomiast formularz „Niebieska Karta – A” wszczynający procedurę wypełnia wyłącznie podmiot, który jako pierwszy powziął wiadomość o występowaniu faktu przemocy w rodzinie, zg. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

VI. 2. A. POSTĘPOWANIE PRACOWNIKÓW OCHRONY ZDROWIA W SYTUACJI UZYSKANIA INFORMACJI O WYSTĘPOWANIU PRZEMOCY W RODZINIE.

Działania przedstawicieli ochrony zdrowia wynikające z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”

Ponadto w ramach procedury „Niebieskie Karty” przedstawiciel ochrony zdrowia:

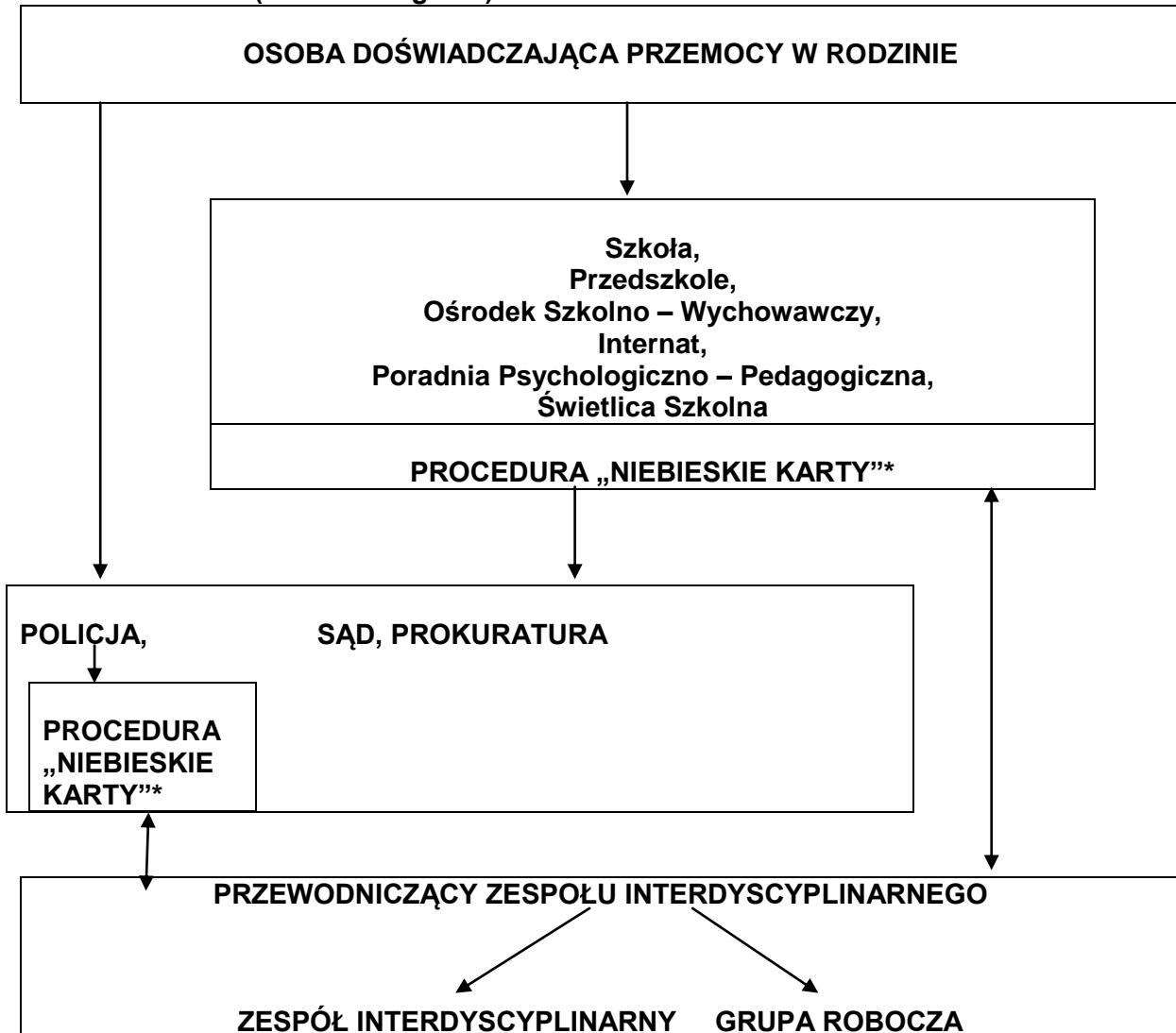
Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

- Każdorazowo udziela osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia oraz o uprawnieniu do uzyskania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie,
- Jeżeli stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, wymaga przewiezienia jej do podmiotu leczniczego, formularz „Niebieska Karta – A” wypełnia przedstawiciel podmiotu leczniczego, do którego osoba ta została przewieziona.
- Przedstawicielem ochrony zdrowia uprawnionym do działań jest osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna i ratownik medyczny.

Inne działania przedstawicieli ochrony zdrowia:

- Niezwłoczne zawiadomienie policji lub prokuratora o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.
- Udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego lub grupy roboczej.

VI. 3. PROCEDURY POSTĘPOWANIA INTERWENCYJNEGO W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH ZWIĄZANYCH Z PRZEMOCĄ W RODZINIE DLA INSTYTUCJI OŚWIATOWYCH (założenia ogólne).

* Procedurę „Niebieskie Karty” realizują wszystkie podmioty określone w art. 9 d ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, natomiast formularz „Niebieska Karta – A” wszczynający procedurę wypełnia wyłącznie podmiot, który jako pierwszy powziął wiadomość o występowaniu faktu przemocy w rodzinie, zg. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

VI. 3. A. POSTĘPOWANIE PRACOWNIKÓW OŚWIATY W SYTUACJI UZYSKANIA INFORMACJI O STOSOWANIU PRZEMOCY W RODZINIE.

Działania przedstawicieli oświaty, podejmowane w ramach procedury „Niebieskie Karty” wynikające z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”

W ramach procedury „Niebieskie Karty” przedstawiciel oświaty:

- Udziela kompleksowych informacji o:
 - Możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

- świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- Możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
 - Może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
 - Diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności wobec dzieci.
 - Udziela kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie⁷.

Inne działania pracownika oświaty:

- Poinformowanie o zaistniałej sytuacji dyrektora placówki oświatowej.
- Wezwanie do szkoły na rozmowę rodziców / opiekunów dziecka stosujących przemoc, poinformowanie o prawnych konsekwencjach stosowania przemocy, przy absolutnym zachowaniu reguł bezpieczeństwa dziecka.
- Niezwłoczne powiadomienie policji lub prokuratora o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.
- W sytuacji podejrzenia, że powrót dziecka do domu zagraża jego bezpieczeństwu, zdrowiu lub życiu – powiadomienie policji, celem przewiezienia dziecka w bezpieczne miejsce.
- W sytuacji konieczności zapewnienia pomocy lekarskiej – wezwanie pogotowia ratunkowego.
- Opracowanie planu pomocy dziecku i wdrożenie go do realizacji.
- Poinformowanie rodziców o podjętych działaniach na rzecz dziecka, wdrożenie rodzica niestosującego przemocy wobec dziecka lub innych „bezpiecznych” członków rodziny do współpracy.
- Poinformowanie rodzica stosującego przemoc w rodzinie o możliwości wzięcia przez niego udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
- Skierowanie pisma do sądu rodzinnego z prośbą o wgląd w sytuację dziecka w rodzinie oraz w miarę potrzeb do innych instytucji i służb.
- Udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego lub grupy roboczej.

⁷ Procedury postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych, związanych z przemocą w rodzinie, materiały instruktażowe, zalecenia – dla osób realizujących te zadania” – Podkaracki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie, Wydział Polityki Społecznej, Rzeszów 2011r.

VI. 4. PROCEDURY POSTĘPOWANIA INTERWENCYJNEGO W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH ZWIĄZANYCH Z PRZEMOCĄ W RODZINIE DLA SPECJALISTYCZNYCH OŚRODKÓW WSPARCIA DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

Działania pracowników specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w zakresie interwencyjnym:

- Zapewnienie schronienia osobie doświadczającej przemocy w rodzinie oraz dzieciom pozostającym pod jej opieką, bez skierowania i bez względu na dochód, przez okres do trzech miesięcy z możliwością przedłużenia w przypadkach uzasadnionych sytuacją ofiary przemocy w rodzinie.
- Ochrona w/w osób przed osobą stosującą przemoc.
- Udzielanie natychmiastowej pomocy psychologicznej i prawnej.
- Zorganizowanie niezwłocznie dostępu do pomocy medycznej – odpowiednio do potrzeb.
- Rozpoznanie sytuacji osoby doświadczającej przemocy w rodzinie i ocena ryzyka w zakresie zagrożenia bezpieczeństwa tej osoby lub jej dzieci pozostających pod jej opieką.
- Udzielenie innej pomocy niż w/w odpowiednio do potrzeb.

Działania pracowników specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w zakresie terapeutyczno – wspomagającym:

- Diagnoza problemu przemocy w rodzinie, dokonana przez zespół specjalistów: psychologa, pracownika socjalnego, pedagoga, prawnika oraz innych specjalistów.
- Opracowanie indywidualnego planu pomocy ofierze przemocy w rodzinie uwzględniającego: potrzeby, cele, metody i czas pomocy.
- Udzielanie poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego, medycznego.
- Prowadzenie grup wsparcia lub grup terapeutycznych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
- Prowadzenie terapii indywidualnej ukierunkowanej na wsparcie osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz nabycie umiejętności ochrony przed osobą stosującą przemoc w rodzinie.
- Zapewnienie dostępu do pomocy medycznej – odpowiednio do potrzeb.
- Ocena sytuacji dzieci na podstawie przeprowadzonego w tej rodzinie wywiadu środowiskowego oraz informacji pozyskanych w trakcie kontaktów z dzieckiem przez specjalistów Ośrodka,
- Udzielanie dzieciom wsparcia lub pomocy psychologicznej oraz specjalistycznej pomocy socjoterapeutycznej i terapeutycznej.
- Udzielanie konsultacji wychowawczych.

Działania pracowników specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w zakresie zabezpieczenia potrzeb bytowych:

- Zabezpieczenie całodobowego okresowego pobytu dla nie więcej niż trzydziestu osób, z zastrzeżeniem, że liczba ta może ulec zwiększeniu, zależnie od możliwości lokalowych specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy rodzinie oraz po uzyskaniu zgody organu prowadzącego.
- Zabezpieczenie pomieszczeń do spania przeznaczonych maksymalnie dla pięciu osób, z uwzględnieniem sytuacji rodzinnej ofiary przemocy w rodzinie.
- Zabezpieczenie wspólnego pomieszczenia do pobytu dziennego z miejscem zabaw dla dzieci i miejsca do nauki.

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

- Zapewnienie ogólnodostępnych łazienek, wyposażonych w sposób umożliwiający korzystanie zarówno przez osoby dorosłe, jak i dzieci, odpowiednio jedna łazienka na pięć osób.
- Zapewnienie miejsca do prania i suszenia.
- Zapewnienie ogólnodostępnej kuchni.
- Zabezpieczenie wyżywienia, odzieży i obuwia oraz środków higieny osobistej i środków czystości – w sytuacji, jeśli dochód ofiary przemocy w rodzinie nie przekracza aktualnie obowiązującego kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Działania formalne pracowników specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie:

- Powiadomienie policji lub prokuratora o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.
- Podjęcie pracy z klientem, zmierzającej do przygotowania go do składania zeznań i udziału w postępowaniu przed sądem.
- Prowadzenie dokumentacji wszelkich działań podejmowanych wobec klienta.
- Zgłoszenie problemu osoby / rodziny oraz informacji o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego funkcjonującego na terenie gminy zamieszkania klienta.
- Współpraca z instytucjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w miejscu zamieszkania klienta.
- Ewaluacja efektów prowadzonej działalności.
- Monitorowanie sytuacji osób przebywających w Ośrodku przez pół roku po jego opuszczeniu, z możliwością wydłużenia tego okresu w zależności od sytuacji ofiary przemocy w rodzinie.

Zasady postępowania z osobą doświadczającą przemocy.

Podczas rozmowy z osobą doświadczającą przemocy należy:

- a) Okazać jej szacunek i zrozumienie – decyzja o wezwaniu pomocy jest próbą przeciwstawienia się sprawcy, podejmowaną często w sytuacji skrajnego poczucia zagrożenia.
- b) Być uważnym na wszystkie sygnały, mogące świadczyć o stosowaniu przemocy, np. ślady pobicia, oznaki lęku, przerażenia, drżenie rąk, brak równowagi emocjonalnej, rozdrażnienie, płacz, apatia.
- c) Zapewnić, że jesteśmy tu, by jej pomóc.
- d) Uważnie wysłuchać relacji z przebiegu zdarzenia.
- e) Wyraźnie nazwać to, co ją spotkało przemocą – ważne jest, by osoby dowiedziały się, że to, czego doświadczają jest stosowaniem przemocy, a nie konfliktem, który można rozstrzygnąć, wymuszając na sprawcy obietnicę poprawy.
- f) Powiedzieć i okazać, że przemoc w rodzinie uznajemy za poważny problem, że jest ona traktowana przez prawo, jako przestępstwo.
- g) Powiedzieć, że nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec innych i że nic nie usprawiedliwia przemocy.
- h) Zapewnić ją, że nie jest winna temu, co się stało. Za przemoc odpowiedzialny jest sprawca. Osoby doświadczające przemocy domowej często całymi latami poddawane są przez sprawców specyficznemu „praniu mózgu”, którego celem jest przekonanie ofiar, że to ich wina, że na nic lepszego nie zasługują.
- i) Dać im wsparcie i zapewnić, że prawo jest po ich stronie, że mają prawo się bronić, że są miejsca i ludzie, gdzie mogą uzyskać pomoc.

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

- j) Dostarczyć im konkretnych informacji, gdzie i jaką pomoc mogą uzyskać i zmotywować do skorzystania z oferty pomocowej, pozostawiając im decyzję o czasie i sposobie szukania pomocy, zaznaczając jednak, że im szybciej to zrobią, tym szybciej skończy się cierpienie. Ważne jest pokazanie różnych możliwości pomocowych.⁸

W czasie rozmowy z osobą doświadczającą przemocy nie wolno:

- a) Okazywać zniecierpliwienia, irytacji, złości.
- b) Obciążać jej odpowiedzialnością za to, co się wydarzyło.
- c) Stawać po stronie sprawcy przemocy.
- d) Namawiać, by pogodziła się z sytuacją.
- e) Okazywać lekceważenia wobec faktu stosowania przemocy.
- f) Odmawiać pomocy do czasu, gdy nie złoży doniesienia o przestępstwie.
- g) Podważać wiarygodności ofiar.
- h) Namawiać do zmiany zachowania, jako gwarancji ustania przemocy.
- i) Mówić jej, że musi sama sobie poradzić.
- j) Obarczać ją odpowiedzialnością za to, co się stanie ze sprawcą po ujawnieniu przemocy.⁹

Podczas rozmowy z dzieckiem – ofiarą przemocy – dziecko powinno dowiedzieć się, że:

- a) To, co się stało nie jest jego winą.
- b) Żaden dorosły nie ma prawa go krzywdzić.
- c) Takie zachowanie dorosłych nie jest w porządku.
- d) To, co się stało jest złem, ale można to zmienić.
- e) Wierzemy mu i potrafimy pomóc.¹⁰

⁸ Hanna Dorota Sasal „Niebieskie Karty. Przewodnik do procedury interwencji Policji wobec przemocy w rodzinie”.

⁹ Hanna Dorota Sasal „Niebieskie Karty. Przewodnik do procedury interwencji Policji wobec przemocy w rodzinie”.

¹⁰ J.w.

KARTA ZGŁOSZENIA PODEJRZENIA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE*

.....
pieczętka instytucji

.....
miejscowość i data

Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego

w

1. imię i nazwisko osoby doświadczającej przemocy

.....

2. adres zamieszkania

3. zaobserwowane sygnały:

a)

b)

c)

d)

4. podjęte działania:

a)

b)

c)

d)

5. dane osoby zgłaszającej*

a) imię i nazwisko

b) miejsce zatrudnienia

c) zajmowane stanowisko

* nie są konieczne

* wypełniają osoby i instytucje, które nie mają kompetencji do wypełniania formularza
Niebieska Karta A

.....
podpis osoby składającej notatkę

**Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków
otrzymanych od Wojewody Małopolskiego**

WZÓR WNIOSKU O PRZYJĘCIE DO SPECJALISTYCZNEGO OŚRODKA WSPARCIA DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

.....

imię i nazwisko

miejsowość i data

.....
adres zameldowania /ostatniego pobytu

.....

**Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia
 dla Ofiar Przemocy w
 Rodzinie**

W

.....

**Proszę o przyjęcie mnie z dniem
 do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie
 w Nie mogę przebywać w dotychczasowym miejscu
 pobytu ze względu na stosowaną wobec mnie przemoc .**

Proszę również o przyjęcie moich dzieci.

Lp.	Imię i nazwisko dziecka	Wiek dziecka

.....
podpis osoby przyjmującej wniosek

.....
podpis osoby składającej wniosek

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

Załącznik nr 1

**WNIOSEK
o zwołanie Zespołu Interdyscyplinarnego w**

Imię i nazwisko osoby zgłaszającej

.....

Nazwa instytucji zgłaszającej

.....

.....

...

Dane osoby/rodziny, której dotyczy problem

1. Skład osobowy (należy podać imiona i nazwiska osób, wiek)

a) matka

b) ojciec

c) dzieci

.....

.....

.....

d) inny członek rodziny

.....

2. Adres zamieszkania, telefon

.....

.....

Krótki opis problemu

.....

.....

.....

.....

W spotkaniu weźmie/nie weźmie udziału przedstawiciel rodziny, w której wystąpił problem.

.....

data i podpis osoby zgłaszającej

**Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków
otrzymanych od Wojewody Małopolskiego**

Załącznik nr 2

.....
(imię i nazwisko)

.....
(ulica, nr domu)

.....
(miejscowość)

.....
(telefon kontaktowy)

1. Wyrażam zgodę na podjęcie przez Zespół Interdyscyplinarny w działań na rzecz mojej osoby/rodziny.

2. Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych niezbędnych do podjęcia działań przez Zespół Interdyscyplinarny, zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2002 r., Nr 101, poz. 926).

3. Dla potrzeb Zespołu Interdyscyplinarnego przekazuję następujące dokumenty:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
(podpis)

Załącznik nr 3

KWESTIONARIUSZ ZGŁOSZENIOWY

Osoba zgłaszająca

.....

Instytucja zgłaszająca

.....

Data zgłoszenia

.....

Data posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego

.....

Określenie problemów

.....
.....
.....

Opis sytuacji (fakty i okoliczności zgłoszenia)

.....
.....

Przebieg dotychczasowych działań i udzielonej pomocy

.....
.....
.....

Posiadane dokumenty

.....
.....
.....

Skład Zespołu (podpisy)

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

.....

(podpis Przewodniczącego Zespołu)

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

Załącznik nr 4

**PROTOKÓŁ
Z POSIEDZENIA ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO
W DNIU**

Zadania członków Zespołu Interdyscyplinarnego

INSTYTUCJA	DZIAŁANIE/ZADANIE	TERMIN

Zadania osoby/rodziny

OSOBA/RODZINA	DZIAŁANIE/ZADANIE	TERMIN

Ewaluacja działań Zespołu

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Skład Zespołu Interdyscyplinarnego (podpisy)

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

.....
(podpis Przewodniczącego Zespołu)

**Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków
otrzymanych od Wojewody Małopolskiego**

Załącznik nr 5

MONITORING DZIAŁAŃ ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO

Sprawa dotyczy (imię i nazwisko osoby).....

Zadania członków Zespołu Interdyscyplinarnego

INSTYTUCJA	ZREALIZOWANE DZIAŁANIA/ZADANIA	CZY OSOBA WYMAGA DALSZEGO WSPARCIA ?	DALSZE DZIAŁANIA/ZADANIA

Dalsze zadania dla osoby/rodziny

.....
.....
.....
.....
.....

Termin kolejnego spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego

.....

Skład Zespołu Interdyscyplinarnego (podpisy)

- 1
- 2
- 3
- 4

.....
(podpis Przewodniczącego Zespołu)

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

Załącznik nr 6

OŚWIADCZENIE

Oświadczam, że zachowam poufność informacji i danych, które uzyskałem przy realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz że znane mi są przepisy o odpowiedzialności karnej za udostępnienie danych osobowych lub umożliwienie do nich dostępu osobom nieuprawnionym.

.....
(data)

.....
(imię i nazwisko)

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

Schemat postępowania służb – na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury "Niebieskie Karty"

Rozporządzenie w sprawie procedury "Niebieskiej Karty"- komentarze

Procedura „Niebieskie Karty” to instytucjonalne narzędzie służące do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (z dnia 10 czerwca 2010r. Dz.U. Nr 125 poz. 842), która weszła w życie w sierpniu ubiegłego roku, definiuje tą procedurę następująco: „Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.” Zapisy tej nowelizacji wskazują na Radę Ministrów, jako organ, który określa kształt procedury oraz opracowuje wzory formularzy wykorzystywanych podczas jej realizacji.

Warto wiedzieć, że obecnie obowiązująca procedura w pierwotnej wersji została opracowana przez Komendę Główną Policji oraz Komendę Stołeczną Policji przy współpracy Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i wprowadzona do praktyki działania policji w 1998r. Prowadzenie Procedury „Niebieska Karta” należało do zadań jednostek pomocy społecznej od 2004r (wprowadziła ją ustawa o pomocy społecznej Dz.U. Nr 64, poz. 593). Ideą procedury jest współpraca między służbami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, działania wobec osób stosujących przemoc oraz na rzecz ochrony osób krzywdzonych. Chodziło o zmianę sposobu postępowania służb w sytuacji przemocy w rodzinie- o nawiązanie współpracy i działanie interdyscyplinarne- w myśl założenia, że przemoc w rodzinie nie jest wyłącznie zagadnieniem prawno-karnym, ale również socjalnym, psychologicznym i zdrowotnym. Aby pomóc rodzinie powinni więc współpracować ze sobą specjaliści z różnych dziedzin.

13 września 2011r. Rada Ministrów wydała Rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, które weszło w życie 18 października 2011r. W rozporządzeniu czytamy o zasadach dotyczących udziału w procedurze zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych (co do tworzenia których, na mocy wspomnianej nowelizacji została zobowiązana każda gmina) oraz zadaniach, które zostały nałożone na funkcjonariuszy policji, przedstawicieli ochrony zdrowia, oświaty, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz pracowników socjalnych. Rozporządzenie wskazuje jak rozpoczynać, prowadzić i kiedy można zakończyć procedurę „Niebieskie Karty”. Poniżej przedstawiamy zapisy rozporządzenia wraz z komentarzami. Rozumienie poszczególnych zapisów oraz realizacja ich w praktyce mogą się różnić w zależności od podmiotu dokonującego tej interpretacji. W związku z tym, że jesteśmy dopiero na początku drogi wprowadzania zmian, pewne rozwiązania nie zostały jeszcze opracowane ani sprawdzone pod względem skuteczności. Na wnioski i sprawdzone metody trzeba będzie poczekać do przyszłej jesieni, kiedy to minie pierwszy rok funkcjonowania zmienionej procedury.

Wszczęcie procedury

Procedura rozpoczyna się w momencie wypełnienia formularza „Niebieska Karta-A” przez policjanta, pracownika socjalnego, przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia lub oświaty. Powinno to nastąpić w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, a w sytuacji, gdy ten kontakt jest niemożliwy, bez udziału tej osoby.

Rozporządzenie wskazuje, że w sytuacji, kiedy osoba, wobec, której istnieje podejrzenie, że doznaje przemocy w rodzinie zostanie przewieziona do podmiotu leczniczego, formularz A wypełnia przedstawiciel ochrony zdrowia.

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

Formularz „Niebieska Karta –B” otrzymuje osoba dotknięta przemocą w rodzinie, lub w przypadku przemocy wobec dziecka – rodzic, opiekun prawny lub faktyczny, osoba, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie. Formularz B jest dokumentem dla osób pokrzywdzonych, zawierającym definicję przemocy, praw człowieka, informację o miejscach gdzie można uzyskać pomoc. Formularza B nie przekazuje się osobie podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie.

Zarówno dziecko, jak i osoba dorosła mają prawo wiedzieć, jakie działania będą podjęte w ich sprawie, gdzie mogą się zwrócić się o pomoc, jak dalej procedura ta będzie wyglądać. Zasadnym jest więc, aby takie informacje osobom pokrzywdzonym przekazać (przypadku dzieci w sposób dostosowany do wieku z pominięciem wręczenia formularza B). W sytuacji krzywdzenia dziecka zdarzyć się może, że to oboje rodzice stosują wobec niego przemoc, a osoba małoletnia nie będzie miała innej najbliższej rodziny, której będzie można formularz B przekazać – dziecko bowiem może nie mieć pełnoletniego rodzeństwa, a dziadkowie mogą nie żyć, bądź mieszkać bardzo daleko. W takiej sytuacji należy powiadomić sąd rodzinny i nieletnich o wgląd w sytuację rodzinną dziecka, a formularz B zapewne pozostanie u rozpoczynającego procedurę do czasu rozstrzygnięcia sytuacji dziecka.

Punkt 4 paragraf 4 mówi, o tym, że: „Rozmowa z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności tej osoby oraz zapewniających jej bezpieczeństwo”. To ważny zapis, jeżeli weźmie się pod uwagę, że do tej pory zdarzały się przypadki, gdy wypełnianie formularza A było dokonywane w obecności osoby stosującej przemoc, co mogło mieć wpływ na wypowiedź osoby doznającej przemocy. Możliwe są dwie sytuacje, w której wypełnia się formularz A: w domu osoby pokrzywdzonej lub w instytucji. W obydwu tych przypadkach należy stworzyć takie warunki (np. zapewnienie o tym, że dostęp do tych informacji mają tylko te osoby, które procedurę będą realizować), aby osoba dotknięta przemocą mogła w bezpieczny sposób opowiedzieć o sytuacji w jakiej się znalazła. Jeżeli osobą doznającą przemocy jest dziecko, to czynności w ramach procedury „Niebieskie Karty” przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego. W sytuacji gdy to rodzice, opiekun prawny lub faktyczny są podejrzani o stosowanie przemocy wobec dziecka, te czynności przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej (w rozumieniu art. 115 § 11 kk) czyli np. dziadków, pradziadków oraz rodzeństwa (w miarę możliwości również w obecności psychologa). Obecność psychologa nie jest warunkiem niezbędnym w sytuacji, gdyż często zdarza się, że takiej osoby nie ma w zasobach kadrowych danej placówki czy miejscowości.

Do tej pory wśród części pracowników jednostek pomocowych panuje przekonanie, że zajęcie się sprawą przemocy w rodzinie zależy od zgody osoby doznającej przemocy. Ważne! Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazuje, że działania pomocowe nie są uzależnione od zgody i tej zgody nie wymagają, dlatego m.in. żaden z formularzy „Niebieskich Kart” nie wymaga podpisu osoby podejrzanej o doznawanie czy stosowanie przemocy w rodzinie. Rozpoczęcie procedury „Niebieskie Karty” nie wymaga, więc akceptacji osoby co, do której istnieje podejrzenie, że doznaje przemocy w rodzinie! Tym samym uwydatniony został fakt, że przemoc w rodzinie nie jest tzw. „sprawą rodzinną”, a przestępstwem ściganym z urzędu. Oczywiście jest, iż udowodnienie przemocy (np. przed sądem) oraz praca z rodziną jest o wiele łatwiejsza, przy współpracy osoby doznającej przemocy dlatego też warto o tę zgodę i współpracę zabiegać.

Co dalej z formularzem A?

Ma być on przekazywany niezwłocznie, ale nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Kopia formularza A pozostaje u wszczynającego procedurę.

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

Wiele osób, czytając rozporządzenie wyraża obawy, że czas od wydarzenia kryzysowego w rodzinie do podjęcia działań przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą może być zbyt długi na udzielenie właściwej pomocy. Należy jednak pamiętać, że wypełnienie formularza A nie zwalnia z obowiązku podjęcia działań interwencyjnych zapewniających bezpieczeństwo osobie doznającej przemocy.

Procedura „Niebieskie Karty” a prace zespołu interdyscyplinarnego

Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego przekazuje formularz „Niebieska Karta-A” pozostałym członkom zespołu lub grupy roboczej niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od dnia jego otrzymania. Przekazanie formularza pozostałym członkom, w tak krótkim czasie może być nie lada wyzwaniem, biorąc pod uwagę fakt, że niektóre zespoły mogą liczyć nawet około 20 osób. W praktyce być może zostanie to rozwiązane w taki sposób, że przewodniczący poinformuje członków o tym, że wpłynął formularz np. drogą elektroniczną lub telefoniczną, a każdy z członków będzie musiał udać się do Ośrodka Pomocy Społecznej, gdzie formularz będzie przechowywany w celu zapoznania się z nim, bądź zostanie zwołane posiedzenie zespołu.

Na posiedzenie grupy roboczej lub zespołu interdyscyplinarnego, zaprasza się osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że doznaje przemocy w rodzinie. Na tym posiedzeniu dokonuje się analizy sytuacji rodzinnej oraz wypełnia formularz „Niebieska Karta- C”. Spotkanie zespołu/grupy z osobą doznającą przemocy jest bardzo istotne dla podejmowanych w ramach procedury działań i ich efektywności. Osoba pokrzywdzona bowiem ma miejsce i czas, aby określić, jakie są jej potrzeby, jakie ma pomysły na tą sytuację, jaką ma gotowość do podjęcia działań. Ponadto, na tym spotkaniu, formułuje się wspólnie z osobą doznającą przemocy indywidualny plan pomocy. Zatem osoba doznająca przemocy ma wpływ na to, co dzieje się w sprawie jej rodziny. Jeżeli osoba doznająca przemocy nie przyjdzie nie wstrzymuje to prac zespołu interdyscyplinarnego ani grupy roboczej. Na posiedzenie nie zaprasza się dzieci.

Należy pamiętać, że wejście w życie rozporządzenia nie zwalnia służb z dotychczasowych obowiązków. W wielu interpretacjach omawianego rozporządzenia przejawia się pogląd, by w regulaminie prac zespołu wprowadzić zapis, który mówi, że spotkanie zespołu czy grupy dla danej sprawy jest poprzedzone działaniami służb w środowisku, a dopiero jeżeli te działania nie przyniosą pożądanego efektu, sięgnięcie po narzędzie, jakim jest zespół czy grupa. Takiemu rozwiązaniu przyświeca idea jak najlepszego wykorzystania zasobów oraz fakt, że w rozporządzeniu nie zostało sprecyzowane czy do każdego przypadku należy zwoływać spotkanie zespołu lub grupy roboczej.

Formularz D członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej wypełniają w obecności osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Rozporządzenie nie precyzuje jednak, czy ma to się odbyć podczas posiedzenia czy indywidualnego kontaktu członka zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej z daną osobą, wskazuje natomiast, że to przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego wzywa tą osobę na spotkanie zespołu lub grupy.

Dodatkowo rozporządzenie mówi, by spotkania z osobą, wobec której istnieje podejrzenie doznawania przemocy w rodzinie oraz osobą podejrzaną o stosowanie tej przemocy nie mogą być organizowane w tym samym miejscu i czasie. Działania zespołu lub grupy powinny być kontynuowane bez względu na to czy osoba stosująca przemoc zgłosi się na ww. spotkanie.

Jeżeli w trakcie działań wykonywanych przez policjanta, pracownika socjalnego, przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty lub ochrony zdrowia zachodzi podejrzenie, że osoba ponownie dopuściła się przemocy w rodzinie, ponownie wypełnia się formularz A (w pisuje się informacje dotyczące nowego

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

zdarzenia) i przesyła do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego. Nie został w rozporządzeniu określony czas, w jakim podmiot wypełniający formularz ma go przekazać przewodniczącemu, natomiast zasadnym wydaje się przyjęcie reguły, że jest to do siedmiu dni.

Wszystkie działania zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej są dokumentowane (poprzez formularze „Niebieska Karta” oraz w sposób ustalony przez członków zespołu i zapisany w regulaminie pracy zespołu). Ta dokumentacja jest przekazywana policji lub prokuraturze w przypadku podejrzenia o popełnieniu przestępstwa.

Zadania poszczególnych służb wymienione w rozporządzeniu

Zadaniem pracownika socjalnego, przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia (której przedstawicielem jest m.in. lekarz, ratownik medyczny, pielęgniarka lub położna) i oświaty jest przede wszystkim poinformowanie osoby doznającej przemocy o formach i miejscach pomocy udzielnej osobom uwikłanym w przemoc, a także zapewnienie dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby dotkniętej przemocą. Dodatkowo przedstawiciel ochrony zdrowia winien poinformować osobę o możliwości uzyskania zaświadczenia o rodzajach i przyczynach uszkodzeń ciała w związku z użyciem przemocy w rodzinie. Oprócz tego przedstawiciel oświaty i pomocy społecznej a także gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych ma zdiagnozować sytuację i potrzeby osoby doznającej przemocy oraz może prowadzić rozmowy z osobami stosującymi przemoc. Pracownik socjalny ma dodatkowo zapewnić schronienie osobie doświadczającej przemocy – jeżeli wymaga tego sytuacja.

W ramach procedury funkcjonariusz policji: udziela niezbędnej pomocy osobie doznającej przemocy, w tym dostępu do pomocy medycznej, podejmuje czynności chroniące życie, zdrowie i mienie, rozmawia z osobą stosującą przemoc o odpowiedzialności karnej, zabezpiecza ślady i dowody przestępstwa oraz podejmuje działania mające na celu zapobiec dalszym zagrożeniom mogącym występować w tej rodzinie (m.in. poprzez wizyty).

Zadania członków zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej w ramach procedury „Niebieskie Karty”:

- udzielenie pomocy osobie doznającej przemocy
- podjęcie działań wobec osoby stosującej przemoc (informowanie o konsekwencjach czynów, motywowanie do podjęcia terapii,
- opracowanie indywidualnego planu pomocy (który może ulegać zmianom wraz z rozwojem sytuacji)
- rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań.

Zakończenie procedury następuje w przypadku:

- „1) ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo
- 2) rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.”

Wątpliwości wśród pracowników służb działających w ramach zespołów/grup roboczych wzbudza stwierdzenie o uzasadnionym przypuszczeniu zaprzestania przemocy w rodzinie. Pojawia się pytanie po czym poznać, że przemoc ustała? Oprócz potwierdzających tą tezę informacji od służb, członków rodziny oraz sąsiadów warto przez kolejnych kilka miesięcy monitorować sytuację w rodzinie. Ponadto, po zakończeniu procedury można ją na nowo uruchomić, gdyby doszło do kolejnego aktu przemocy.

Warto zwrócić uwagę, na punkt 2, czyli sytuację, w której zakończenie procedury następuje po rozstrzygnięciu o braku zasadności podejmowanych działań – żeby podjąć decyzję o

braku zasadności, należy sytuację w rodzinie sprawdzić, podejmując działania w ramach swoich kompetencji.

Zakończenie procedury wymaga udokumentowania w formie protokołu podpisanego przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego. O zakończeniu procedury powiadamia się podmioty uczestniczące w procedurze po jej zakończeniu.